

**ФОНД ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО
ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ
НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ**

ПРАВЛІННЯ

ПОСТАНОВА

30.03.2018

Київ

№ 163

Про розвиток системи професійного навчання безробітних на виробництві під потреби роботодавців; умови, способи співпраці та взаємодія із роботодавцями для наближення існуючої системи професійно-технічного навчання до вимог роботодавців

Відповідно до статті 11 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» та пункту 14 Статуту Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття (далі – Фонд), правління Фонду

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Інформацію про розвиток системи професійного навчання безробітних на виробництві під потреби роботодавців; умови, способи співпраці та взаємодія із роботодавцями для наближення існуючої системи професійно-технічного навчання до вимог роботодавців, що додається, взяти до відома.

2. Державній службі зайнятості (Центральному апарату):

2.1. Підготувати звернення правління Фонду до Міністерства освіти і науки України про внесення Центрів професійно-технічної освіти державної служби зайнятості до переліку професійно-технічних навчальних закладів для впровадження елементів дуальної форми навчання.

2.2. Ініціювати проведення круглого столу щодо обговорення проблематики організації навчання безробітних на виробництві, за участю членів правління Фонду, представників об'єднань організацій роботодавців України, заінтересованих центральних органів виконавчої влади.

2.3. Постійно проводити роботу з підприємствами, установами, організаціями з метою визначення переліку роботодавців, які готові забезпечити професійне навчання зареєстрованих безробітних на виробництві, в тому числі за дуальною формою, з подальшим працевлаштуванням.

Голова правління Фонду

О. Лотоцький

Інформація
про розвиток системи професійного навчання безробітних на
виробництві під потреби роботодавців; умови, способи співпраці та
взаємодія із роботодавцями для наближення існуючої системи професійно-
технічного навчання до вимог роботодавців

Згідно з Законами України «Про зайнятість населення» та «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» державна служба зайнятості реалізує державну політику у сфері зайнятості та забезпечує право особи на професійне навчання відповідно до здібностей та з урахуванням ринку праці.

Державною службою зайнятості створено систему організації професійного навчання зареєстрованих безробітних, в т. ч. на виробництві.

Професійне навчання зареєстрованих безробітних (далі – безробітні) організовується центрами зайнятості на замовлення роботодавця або для самозайнятості, провадження підприємницької діяльності з урахуванням побажань безробітних і здійснюється у професійно-технічних, вищих навчальних закладах, в т. ч. в навчальних закладах державної служби зайнятості, на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання або у роботодавців – замовників кадрів (далі – навчальні заклади).

Центрами зайнятості у письмовій формі укладаються договори з:
навчальним закладом (договір про професійне навчання безробітних у навчальному закладі);

безробітним (договір про професійне навчання безробітного);
роботодавцем (договір про організацію професійного навчання безробітних на замовлення роботодавця);

безробітним і роботодавцем (договір про професійне навчання безробітного у роботодавця).

Безробітний, який не має професії, може пройти професійну підготовку за робітничими професіями, потрібними на ринку праці.

Якщо професія (спеціальність) не є актуальною на ринку праці, служба зайнятості надає можливість безробітному пройти професійну перепідготовку або підвищення кваліфікації (стажування на робочому місці, на яке претендує безробітний, підвищити кваліфікаційний розряд, пройти курс цільового призначення з метою набуття нової компетенції. Так ті, хто бажає відкрити власну справу, отримують знання з організації підприємницької діяльності.

Стажування безробітних здійснюється на замовлення роботодавців за індивідуальною програмою, що затверджується роботодавцем і погоджується центром зайнятості.

На стажування направляються безробітні, які раніше здобули професійну освіту і потребують досвіду практичної роботи (розширення компетенції) за набутою професією (спеціальністю), або ті, які тривалий час не працювали і

бажають відновити чи удосконалити свої знання, уміння та навички в практичній діяльності.

У разі замовлення роботодавцем організації професійного навчання безробітних у навчальному закладі та їх працевлаштування після завершення навчання центр зайнятості укладає договір з роботодавцем. До договору про організацію професійного навчання безробітних на замовлення роботодавця додається список безробітних, які будуть працевлаштовані після завершення навчання.

Роботодавець – замовник кадрів, бере участь у визначенні змісту навчання, кваліфікаційній атестації безробітних, забезпечує проходження виробничого навчання та виробничої практики або стажування безробітних і протягом 30 календарних днів з дня завершення навчання працевлаштовує безробітних.

При забезпеченні роботодавцем професійного навчання безробітного за індивідуальним навчальним планом або шляхом стажування та його подальшого працевлаштування центром зайнятості укладається договір з роботодавцем і безробітним.

Для визначення професій, за якими буде організовуватися професійне навчання, центрами зайнятості аналізується поточна потреба роботодавців, інвестиційні програми економіки регіону, програми створення робочих місць, в тому числі в малому бізнесі, плани розвитку підприємств (модернізація обладнання, реконструкція, впровадження нових технологій тощо).

Державна служба зайнятості проводить профорієнтаційну роботу щодо спрямування безробітних на професійне навчання, а саме під час здійснення профконсультацій, в тому числі застосування психодіагностичних методик, виявляє відповідність індивідуально-психологічних якостей особи обраній професії, соціально-психологічну готовність кандидата навчатися за обраною професією. За необхідності та за згодою клієнта здійснюється професійний відбір з метою визначення профпридатності безробітного до певної професії. Такі дії мінімізують випадки припинення професійного навчання без поважних причин.

Також, узгоджується підібрана кандидатура на профнавчання з роботодавцем. Безробітний знайомиться з умовами роботи, вимогами до кваліфікації претендента на вакансію.

З метою сприяння працевлаштуванню у навчальних закладах, у тому числі в центрах професійно-технічної освіти державної служби зайнятості (далі – ЦПТО ДСЗ), протягом 2017 року проходило професійне навчання 163,0 тис. зареєстрованих безробітних (із них – 43,1 тис. осіб в ЦПТО ДСЗ), в т. ч.:

- 3,3 тис. осіб з числа військовослужбовців, які брали участь в антитерористичній операції;
- 2,1 тис. безробітних з числа внутрішньо переміщених осіб;
- 53,3 тис. осіб з числа молоді до 35 років (з них 168 осіб до 18 років);
- 4,0 тис. осіб з інвалідністю.

Після закінчення профнавчання протягом 2017 року 95,6% безробітних були працевлаштовані.

Підготовка та перепідготовка безробітних організувалася за 177 професіями (в т.ч. за 85 професіями в ЦПТО ДСЗ).

До співпраці щодо організації професійного навчання безробітних залучено 28 тис. суб'єктів господарювання.

Для забезпечення якісної підготовки робітничих кадрів навчальні заклади, в т.ч. ЦПТО ДСЗ, впроваджують у навчально-виробничий процес технології дистанційного навчання.

Упродовж 2017 року 1200 слухачів ЦПТО ДСЗ з числа зареєстрованих безробітних проходили професійне навчання із застосуванням технологій дистанційного навчання.

Разом з тим, система професійного навчання безробітних на виробництві під потреби роботодавців потребує подальшого розвитку.

У зв'язку з визначенням у Законі України «Про освіту» видів освіти та форм здобуття освіти Державна служба зайнятості (Центральний апарат) підготувала та направила до Міністерства соціальної політики України пропозиції змін до Порядку професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації зареєстрованих безробітних, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України, Міністерства освіти і науки України від 31.05.2013 № 318/655, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 19.06.2013 р. за № 1029/23561 (далі – Порядок), зокрема доповнення норми Порядку щодо дуальної форми навчання для безробітних.

Окрім цього, Центральним апаратом на базі Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості, в рамках проведення семінару, з керівниками відділів організації профнавчання регіональних служб зайнятості у жовтні 2017 року проводились тематичні дискусії щодо професійного навчання на виробництві. Також такі дискусії проводяться представниками Центрального апарату і під час підвищення кваліфікації фахівців регіонального та базового рівнів.

Центральним апаратом 14 лютого 2018 року на базі Рівненського ЦПТО ДСЗ організовано нараду під головуванням в. о. Голови Державної служби зайнятості (Центрального апарату) В. Ярошенка з директорами обласних центрів зайнятості та директорами ЦПТО ДСЗ, на якій обговорили питання щодо подальшого впровадження перспективних форм навчання безробітних, зокрема, дуальної та дистанційної форм профнавчання.

За результатами наради всі ЦПТО ДСЗ переглянули свою роботу у цьому напрямку, та розпочали активніше впроваджувати навчання з елементами дуальної освіти.

Центри зайнятості вживають заходів щодо посилення співпраці з роботодавцями для організації навчання безпосередньо на виробництві.

Система підготовки кадрів з елементами дуальної форми навчання впроваджується в рамках реалізації дослідно-експериментальної роботи Всеукраїнського рівня «Професійна підготовка кваліфікованих робітників з

використанням елементів дуальної системи навчання» (наказ Міністерства освіти і науки України від 16.03.2017 р. № 298).

Міністерством освіти і науки України затверджено перелік професійно-технічних навчальних закладів для впровадження упродовж 2017–2020 років елементів дуальної форми навчання з визначених робітничих професій. Переліком визначено 49 закладів освіти (наказ МОН від 23.06.2017 № 916).

ЦПТО ДСЗ долучилися до впровадження елементів дуальної форми навчання у професійно-технічне навчання кваліфікованих робітників з числа безробітних. Таке навчання відбувається шляхом поєднання навчання осіб у ЦПТО ДСЗ з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації або компетенції. Саме таке навчання передбачає зміцнення зав'язків навчання з виробництвом, визначення провідної ролі та підвищення відповідальності роботодавців за якість підготовки робітничих кадрів.

Організація навчально-виробничого процесу з елементами дуальної форми навчання базується на співпраці підприємств, установ, організацій та ЦПТО ДСЗ, які мають ліцензії за професіями, навчання за якими базується на поєднанні в навчальному процесі професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки в обсягах 30% (40%) теоретичних занять до 70% (60%) практичних занять. Виробниче навчання та виробнича практика здійснюється безпосередньо в умовах виробництва з використанням матеріально-технічної бази та кадрового потенціалу підприємства, що надає можливість слухачам одночасно з навчанням у професійно-технічному навчальному закладі опановувати обрану професію безпосередньо на виробництві.

В Україні формується нова модель професійної підготовки кваліфікованих робітників, яка побудована на підґрунті соціального партнерства, – практикоорієнтоване навчання.

Використання елементів дуального навчання навчальними державної служби зайнятості при організації професійної підготовки, перепідготовки та підвищенні кваліфікації зареєстрованих безробітних центрами зайнятості

І. Професійна підготовка за професіями використовуючи матеріально-технічної бази роботодавців (з отриманням свідоцтва про присвоєння робітничої кваліфікації державного зразка).

Реалізація:

1. Заключення договорів між навчальним закладом державної служби зайнятості та підприємством на використання площ та обладнання (1-2 тижні);
2. Ліцензування професій (1-2 місяці);
3. Разом з роботодавцями складання навчального плану з урахуванням можливостей та потреб замовника робітничих кадрів (1-2 тижні);
4. Залучення спеціалістів підприємства до викладання.

Освітній процес (термін навчання відповідно до навчального плану, але не більше 12 міс):

1. Формування навчальної групи;
2. Проведення теоретичного навчання на базі навчального закладу;

3. Виробниче навчання та практика на підприємстві (з оплатою праці залучених спеціалістів підприємства, компенсацію витратних матеріалів та усіх витрат безпосередньо пов'язаних з навчальним процесом, у тому числі комунальних послуг);

4. Проведення державної кваліфікаційної атестації з залученням спеціалістів та експертів підприємства замовника робітничих кадрів з подальшою видачею свідоцтва про присвоєння робітничої кваліфікації державного зразка.

Наприклад. Сумський ЦПТО ДСЗ здійснює підготовку кваліфікованих робітників на замовлення роботодавця за професією «Зварник пластмас» з поєднанням навчання на робочих місцях на базі ТОВ «КБ Еко-Проект». Дніпропетровський ЦПТО ДСЗ – за професією «Стропальник» на базі філії АСК «Укррічфлот» «Дніпропетровський річковий порт». Львівський ЦПТО – за професіями «Водій трамвая», «Водій тролейбуса» на базі ЛКП «Львівелектротранс». Навчально-курсний комбінат «КП Київпаstrans» проводить навчання за професіями «Водій трамвая», «Водій тролейбуса» на замовлення роботодавця (за направленням Київської обласної та міської СЗ) на базі КП Київпаstrans.

II. Підготовка з отриманням часткової кваліфікації або окремих компетенцій використовуючи матеріально-технічну базу роботодавців (курси цільового призначення – отримання посвідчення ЦПТО ДСЗ)

Реалізація:

1. Заключення договорів між навчальним закладом державної служби зайнятості та підприємством на використання площ та обладнання (можлива участь об'єднаних територіальних громад з метою створення нових робочих місць) (1-2 тижні);

2. Разом з роботодавцями складання навчального плану з урахуванням можливостей та потреб замовника робітничих кадрів (1-2 тижні);

3. Залучення спеціалістів підприємства до викладання.

Освітній процес (термін навчання відповідно до навчального плану від 1-го тижня до 3-х місяців):

1. Формування навчальної групи;

2. Проведення теоретичного навчання на базі навчального закладу;

3. Виробниче навчання та практика (у разі потреби) на підприємстві (з оплатою праці залучених спеціалістів підприємства, компенсацією витратних матеріалів та усіх витрат безпосередньо пов'язаних з навчальним процесом у тому числі комунальних послуг);

4. Проведення підсумкової атестації з залученням спеціалістів та експертів підприємства замовника робітничих кадрів з подальшою видачею посвідчення ЦПТО ДСЗ.

Наприклад. Дуальна форма навчання використовується Дніпропетровський ЦПТО ДСЗ при підвищенні кваліфікації для отримання певних компетенцій: «Основи роботи на верстатах з програмним керуванням при виробництві меблів», «Обслуговування та ремонт торговельного та холодильного обладнання» з поєднанням навчання на робочих місцях на базі

ТОВ «ASTRA GROUP» - замовника кадрів. Сумський ЦПТО ДСЗ навчає операторів поштового зв'язку на базі ПАТ «УКРПОШТА». Полтавський ЦПТО ДСЗ навчає за професією «Швачка» з використанням виробничого комплексу в смт. Шишаки. Херсонський ЦПТО – «Використання сучасних технологій та матеріалів при виготовленні швейних виробів» безпосередньо на виробництві ТОВ «Швейна фабрика «ВІД».

Державна служба зайнятості організовує індивідуальне навчання на виробництві на замовлення роботодавців.

1. Роботодавцями спільно з центром зайнятості складається індивідуальний робочий навчальний план та програмами за визначеною професією, який затверджується роботодавцем та погоджується центром зайнятості.

2. Укладається трьохсторонній договір між державною службою зайнятості, підприємством та зареєстрованим безробітним щодо індивідуального навчання або стажування, до якого додається кошторис витрат на навчання;

Безробітні вивчають теоретичний курс самостійно та шляхом одержання консультацій (15% від загальної кількості годин на теоретичне навчання) у викладачів та фахівців підприємств, установ, організацій.

Виробниче навчання та виробнича практика проводяться індивідуально у навчально-виробничих майстернях, на робочих місцях підприємств, організацій, установ під керівництвом майстрів виробничого навчання, інструкторів виробничого навчання з числа кваліфікованих робітників роботодавця в обсягах, передбачених робочими навчальними планами та робочими навчальними програмами.

Наприклад. У роботі Чернігівської обласної служби зайнятості постійно використовується можливість організації професійного навчання безпосередньо у роботодавців – замовників кадрів за індивідуальними робочими навчальними планами та програмами. Зокрема, підготовка здійснювалася за наступними робітничими професіями пічник (на базі ФОП); складальник верху взуття (на базі ПраТ «Чернігівська взуттєва «Берегиня»), швачка (ВП «ТК-Стиль», ТОВ «Текстиль контакт»). Організація індивідуального навчання проводиться Харківською обласною службою за професіями: токар-карусельник, скловар, свердлувальник, шліфувальник, штампувальник, доводжувач-притирник, слюсар з механоскладальних робіт, терміст, стропальник, налагоджувальник автоматів та напівавтоматів, налагоджувальник автоматичних ліній і агрегатних верстатів, чистильник металу відливок, виробів та деталей на базі ПАТ «ФЕД», ДП «ФЕД», ВАТ «Турбоатом», ДП «Завод ім. В.О. Малишева», Харківське державне авіаційне виробниче підприємство та інших підприємств.

Зберігається тенденція співпраці з роботодавцями щодо організації профнавчання безробітних в умовах виробництва. Навчання безробітних на робочих місцях дозволяє: залучити роботодавців до організації навчального процесу; підвищити рівень професійної компетентності безробітних відповідно до внутрішньо корпоративних вимог підприємства, що відображені у технологіях та трудових процесах; сформувати у безробітних готовність до

виконання професійних функцій на новому робочому місці; набути слухачами практичного досвіду; підвищити рівень їх працевлаштування.

Застосування принципів індивідуалізації програм підвищення кваліфікації, у тому числі шляхом стажування на робочих місцях у роботодавця, дозволило скоротити терміни навчання, наблизити навчання безробітних до місця їх проживання, і таким чином, скоротити чисельність осіб, які забезпечувалися місцем проживання на період навчання, що скоротило витрати коштів Фонду на організацію професійного навчання безробітних.

Переваги дуального навчання:

- використання сучасних виробничих технологій, необхідних саме для відповідної професії;
- підвищення рівня практичної підготовки кадрів;
- корегування навчальних планів і програм під потреби підприємства;
- пришвидшення та адаптація безробітного в колективі, пристосування до робочого ритму;
- на практичні заняття відводиться переважна більшість годин, завдяки чому навчання стає практико-орієнтованим;
- роботодавець отримує кваліфікованого працівника з тією якістю знань та вмінь, який на цей момент йому потрібен.

Недоліки дуального навчання:

- відсутність можливості створення на підприємствах навчально-виробничих дільниць;
- недостатня поінформованість суб'єктів господарювання про переваги та особливості дуального навчання на виробництві;
- залежність навчально-виробничого процесу від матеріально-технічної бази підприємства.

На етапі модернізації державної служби зайнятості важливим є:

- забезпечення високої ефективності надання соціальних послуг безробітним, адресність та індивідуалізація роботи з клієнтами державної служби зайнятості;
- організація професійного навчання зареєстрованих безробітних за сучасними гнучкими навчальними програмами для набуття додаткових компетенцій, зокрема в навчальних закладах державної служби зайнятості;
- тісна співпраця з роботодавцями щодо забезпечення кваліфікованими кадрами на їх замовлення (зокрема, участь роботодавців у визначенні змісту навчання, забезпечення проходження виробничого навчання та практики або стажування, працевлаштування після завершення навчання);
- впровадження навчальними закладами елементів дуальної форми навчання у професійне навчання кваліфікованих робітників з конкретних робітничих професій;
- розвиток дистанційних технологій навчання та підтвердження результатів неформального навчання за робітничими професіями навчання.

Державна служба зайнятості (Центральний апарат)